

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : IOSIF STANCA	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, n. p. Marospetros, cîtlu Arad, iar abonamentele casarelui Iu- liu Grofșorean în Galsa-Világos.
Comitetul de redacție :	Dim. Boariu, I. Borlea, Traian Mager, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colțea, Pavel F. Dârlea, Iuliu Grofșorean, Teodor Maris, Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Dim. Olariu, D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.	
Abonament : pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.		

Educația națională.

Evenimentele mai recente de pe câmpul de luptă din Balcani ne servesc cu o înaltă învățătură :

Masele populare eliberate înainte cu câteva decenii de sub jugul opresorilor, cari le-au ținut îngenunchiate de veacuri, consolidate în timpul din urmă în state naționale, adăpate fiind de izvorul culturii naționale prin organul firesc al limbii materne, și încălzite de dragostea neprihănită de neam, lege și moșie, — scoase pe arena de luptă au dovedit lumii, în modul cel mai eclatant, prin înaltele lor calități patriotice, că calea cea mai netedă, care conduce la fericirea popoarelor este fără îndoială educația națională, ear atelierul unde se urzește această educație este școala națională.

»Nu este omul peste vremuri, ci vremile peste om« — zice cronicarul. Cu toate că aceasta sentință cuprinde o mare dosă de adevăr, de astădată a fost resturnată din temelie de către popoarele din Balcani. Aceste popoare prin vitejia lor au știut să schimbe cursul vremii pentru ei, ca dintr'o viață trudită să-și croiască un viitor mai fericit. Cu judecata lor calmă au știut află momentul istoric prielnic de a-și scrie cu sângele propriu o nouă epocă în

istoria patriei lor ș'a omenimei, o epocă de espauziune și de propășire pe toate terenele vieții culturale și economice.

Însuflețirea cu care au plecat la războiu, infruntarea nevoilor de tot felul de pe câmpul de luptă, fanatismul de a păși rezolut în fata morții și alte înalte calități militare culese din vâlmășagul războiului, ni să par lucruri ce aparțin legendelor, cu toate că formează cea mai curată realitate.

A mai văzut lumea ostași singuratici și femei chiar, aruncându-se de bună voie în brațele morții sigure, dar de când e lumea doar' nu s'a mai văzut ca popoare întregi să se arunce cu atâta abnegațiune și devotament într'un războiu atât de înfricoșat. Plecarea studenților cu miile în bătaia puștilor și a obuzelor, este semnul cel mai evident a celui mai curat idealism, ce a pătruns cândva inimile omenesți. Ear deslipirea veteranilor de căminul cald, de soție și copii, este fără îndoială gestul cel mai înalt de patriotism adevărat.

Pentru popoarele din Balcani declararea războiului a fost o zi de praznic, salutată cu bucurie de toată suflarea omeniască. Și băețendrii, junii, și veteranii, aproape moșnegi, au plecat nu cum pleci la războiu cu sufletul înghețat de spaima morții, ci în sunete de cobză și vioară, cum pleci la nuntă. Și ce fericire și mândrie pentru o țară să aibă un astfel de popor! Începutul unui astfel de războiu e mai mult decât preludiul unei învingeri glorioase.

Toată lumea cetind aceste epizoade a fost pătrunsă de un adânc fior și a presimțit, că acolo nu se petrece un lucru de toate zilele, ci un lucru mareț, înălțător, sublim, aproape supranatural.

În alte țări mai puțin norocoase sub acest raport, războiul e privit cu groază. În masele poporului să produce adevărată panică. Diplomația operează cu mare grijă și discreție. Ostașii sunt pătrunși până în rărunchi de fiorul morții. Mulți să sinucid de spaima ce le-o procură închipuirea lor bolnavă. Când pleacă la războiu, din sufletul lor a dispărut orice însuflețire, iar inima lor e cuprinsă

de spasmele morții și sunt mânați nu de dorul nobil de a învinge, ci mai mult de pedeapsa ce-i așteaptă în caz de împotrivire, o gloată nenorocită de mercenari, cu mândria ingenușiată și cu sentimentele tocite de zgura lanțurilor și a obezilor. Suspinele adânci urmate de hohote de plâns și de șiroaie de lacrimi sunt preluđuul unei perđeri nenorocite și sigure, și dacđ vom judeca mai profund lucrurile ne vom convinge, cđ aceste fenomene nu sunt decđt roadele unui sistem nenorocit de fucățușare a spiritului omenesc, cari între împrejurările date nu sunt decđt naturale, deoarece nu sđ poate aștepta entuziasm, devotament și abnegațiune dela o gloată nenorocită de oameni, cari din leagăn pđnă la groapă n'au gustat din deliciile unei libertăți adevărate, pentru cari viața n'a fost decđt un lanț lung de asupri și prigoniri, strivind pđnă și germenele unei ambițiuni nobile din sufletele lor. În momente de aceste hotărâtoare, orice mijloace s'ar întrebuintă, dar nu sđ poate nimeni entuziasma pentru lucruri, dela cari i-a venit numai obezi și lanțuri. Insufleșirea nu se poate procura la comandă. Aceasta sđ sđdește pas de pas, pe nesimțite prin iubire, echitate și libertate adevărată în inimile cetățenilor. Și ce scump vor plăti acele state trista esperință ce va avea sđ o facă cu o armată din sufletul cđreia a dispărut aceste sentimente nobile! Pentru cđ orice s'ar zice, dar în vâlmășagul războiului pe lângă operațiunile unui suflet echilibrat, sđ mai recere și palpitările calde a unei inimi ce bate neconținut pentru un ideal.

Eată în conturi generale dezastrele unei educații ce nu are la bază principiul național.

* * *

Sđ vedem acum care e misterul și cum sđ inchiagă educația națională, care este scutul și pāvaza patriei?

Limba maternă, ca un organ de transmitere al cunoștințelor, este mijlocul cel mai important al educațiunii și a școalei naționale.

Când vine elevul la școală, el aduce cu sine

un număr restrâns de noțiuni, un vocabular modest, precum și un limbajiu eronat. Școala ca un institut de educațiune la început are destul de lucru ca să îndrepte aceste scăderi ale elevului, moștenirea sufletească a aceluia adusă de acasă între cele mai multe cazuri izvorită din niște împrejurări neprielnice. Indreptarea acestor scăderi formează partea negativă a educațiunii școlare, după care numai să poată începe cu succes educația pozitivă.

Școala națională având avantajul de a opera numai în limba maternă a elevului și înarmată fiind cu toate mijloacele unei pedagogii științifice, va trece ușor peste îndreptarea acestor scăderi, remânându-i timp și energie destulă pentru educația pozitivă.

Aceasta școală după ce prevede tinerimea școlară cu toate elementele culturii generale umane, o introduce treptat în misterul *literaturii naționale*, unde sunt depuse toate comorile sufletești ale unui popor cu toate calitățile, virtuțile, pasiunile și defectele aceluia.

Paralel cu aceasta literatură să face *istorie națională*, care constă în apoteozarea eroilor unui neam, cari au contribuit prin faptele lor glorioase la înălțarea neamului și a omenimei peste tot, din cari exemple tinerimea va primi un nobil imbold de a se jertfi pentru asemenea patrimonii.

Aceasta educațiune va fi pătrunsă dela un sapat la altă, ca de un fir roșu, de cele mai candidе *sentimente religioase*, cari planează la baza oricărei educații serioase. Perceptele vecinice ale blândului nazarinean pironit pe cruce, viața mucenicilor s'a bărbaților mari a neamului, cari a suferit martirajiu, încă vor fi tot atâtea stimulente puternice pentru a deprinde tinerimea la cea mai nobilă abnegațiune.

Cultura națională sprijinită pe aceste discipline cardinale să mai augmentează apoi prin o bogată *literatură populară*, cu care împreună formează cel mai scump *patrimoniu național*.

Când toate aceste adevăruri și percepte etice să pre-

dau în mod sistematic, într-o limbă clară și înțelegibilă, tinerimea școlară să ridică, la *cunoștința demnității naționale*, și fiecare membru să nizuiește să calce pe urmele marilor anteluptători, fie pentru patrie, neam, credință ș. a. Ear omul stăpânit de aceste sentimente nobile își va ținea de subdemnitate, de sacrilegiu chiar, ca să profaneze prin fapte nedemne memoria marilor înaintași.

Dela educația tinerimei fiind numai un pas până ce aceasta devine maioreană, când aceste sentimente să tot întăresc până ce din acele să naște aceea *mândrie națională*, de care fiind pătruns un popor, în momente de supremă încercare, aceste virtuți vor forma scutul și pavan țării și nu va fi obstacol pe lume, pe care să nu-l poată învinge.

Imboldit de aceste sentimente va pleca cu entuziasm în luptă, va învinge cu îndărătnicie greutatea războiului și va înfrunța moartea privindu-o drept în față. Va îngropa pe un moment în memoria sa pe toți cei iubiți ai săi, va lupta cu dragoste, cu devotament încordându-și toate puterile, toată energia sa, pentru un ideal, din care zbuțium nu poate să rezulte decât cea mai perfectă învingere și glorie pentru țară.

Aceste sunt roadele educației naționale și aceste sunt adevărurile, ce le putem estrage din faptele recente ale vecinilor noștri.

Scrisoare.

Domnule Redactor!

În luna noemvrie anul trecut am cetit în »*Românul*« din Arad nr. 252 un foileton scris de dl *Agârbicean* sub titlul: »*Dascălul Pralea*«.

Nu m'am exprimat din adins mai de grabă asupra aceluia foileton din motivul, că voiam ca să cunosc și părerile altor colegi asupra chestiunilor tratate acolo.

Acum după ce cunosc deja și părerile altor colegi distinși în chestiunile sulate de dl *Agârbicean*, te rog

să binevoești a da ospitalitate părerilor mele, cari congruiază perfect cu părerile colegilor conzultați.

Înainte de toate trebuie să mărturisesc, că foiletonul din chestiune a dlui Agârbicean nu este o lucrare de artă, pentru că tipul descris de Dsa să poate privi un caz sporadic și nicidecât mai mult, cum îi place autorului a crede când exclamă la sfârșit: câte tipuri de aceste nu sunt astăzi între învățătorii noștri! O lucrare de artă trebuie astfel ticluită, ca să nu deștepte susceptibilități, să nu doară, să nu dărime, ci să producă însulețire, entuziasm, să înalțe și să edifice, cari calități lipsesc cu desăvârșire din lucrarea dlui Agârbicean.

Foiletonul acesta comparat cu opera monumentală a lui *Slavici* »*Popa Tandra*«, care e atât de edificatoare — apare numai ca o *parodie*. Căci nu e destul ca să scormonești numai păcate și patimi, ci trebuie să cauți și după izvorul acelora, să faci diagnoza morbului, și numai după ce ai aflat cauza adevărată, să săvârșești operația, ca să nu să cangreneze întreg corpul. Dl Agârbicean însă fără ca să facă diagnoza morbului a tăiat numai rane adânci fără ca să le poată vindeca, cu alte cuvinte, a săvârșit o muncă destructivă, în loc de educativă, mistificând adevărul și construind astfel materialul, ca opera sa, sub acest raport, să iasă cât mai minunată.

Dar să nu mergem mai departe cu aceste reflexiuni generale, ci să intrăm în analizarea lucrării.

În foiletonul din chestiune dl Agârbicean ne prezintă în »*Dascălul Pralea*« un tip mai nou de învățător, lipsit cu desăvârșire de orice simț omenesc, de orice dragoste de neam, precum și de cele mai elementare cunoștințe pedagogice.

Lipsa de simț omenesc, îl face să denunțe pe preot cu antipatriotism la forurile superioare, cari îi detrag congrua; lipsa dragostei de neam, ori mai bine zis antipatia față de acela îl face să neglige total și să-și bată joc de neamul care îi dă pâine; iar lipsa de cunoștințe pedagogice, îl face ca să devină adevărată bătaie a lui Dumnezeu pe capul nevinovaților elevi.

Acestui dascăl — caricatură îi merge bine până ce la conducere erau elemente ca el, și pe »Pralea« nostru îl vezi desmerdându-se ca un favorizat al sorții, pe când preotul să pitește în umbră și lipsit pe deasupra și de congruă. Deodată însă, ca din senin, norocul lui Pralea apune. La conducere vine alt om, care nu numai că nu-l protejază pe Pralea, dar în lipsă de cele mai elementare cunoștințe pedagogice, îl pune de-a dreptul în penzie deja după prima inspecție, ear în locul lui îl așază în mod interinal, ca cea mai înaltă satisfacție, pe preot, după care urmează în mod natural acordarea de nou a congruei. Acesta e rezumatul foiletonului dlui Agârbicean.

Dacă faptele atribuite lui Pralea sunt adevărate, fiecare om e pe deplin mulțumit de pedeapsa ce l-a ajuns în urma urmelor, și să simte fiecare ușurat, că a scăpat școala și neamul de o astfel de uscătură.

Nu trag la îndoială, că în întreg corpul învățătoresc nu vor fi astfel de tipuri. Căci unde e pădure fără uscături? Cea ce știu cu siguranță însă e, că aceste tipuri nu vor fi în măsura, în care crede dl Agârbicean. Ear tipurile reprezentate prin Pralea vor rămânea în mod fatal la noi încă multă vreme, dacă nu pururia tot cele favorizate de soarte, ear adevărații dascăli vor fi pururia prigoniți, tocmai pentru că nu au însușirile pe cari le au cei dintâi. Și tocmai aici să începe partea tragică a chestiunii.

Să știe de toată lumea, prin ce prizmă sunt privite astăzi de către anumite cercuri conducătoare școalele noastre. Organul de control, când savârșeste deja primul pas întru inspectarea acestora, e condus de *prejudiții*, va să zică e aproape eschisă posibilitatea ca să procedeze din toate punctele de vedere în mod corect și uman. De altă parte, acest organ de control e investit cu toată încrederea, cari fac ca să nu penetreze nici cea mai mică urmă, de neîncredere, că acela nu ar fi purces întru toate corect. Cel puțin aceasta e părerea acelorora, cari sunt mai puțin inițiați în astfel de chestiuni. Stând astfel lucrurile, să admitem că organul de control ar fi savârșit cea mai mare

nedreptate față de un învățător cu ocaziunea inspecțiunii, dar e numai firesc, dacă aceia, cari l-au investit cu acele drepturi, nu-l vor desavua acum pentru un amărât de dascăl. Fie lovitura cât de grea pentru factorul cel din urmă, dar pe acesta încape mai bine, decât pe autoritatea organului de control. În privința aceasta s'a născut chiar credința și nu fără temei în învățătoria noastră, că aceia, cari nu sunt binevăzuți înaintea organelor de control, să fie curați ca lumina soarelui, și totuși pot fi în tot momentul executați după plac. Asupra acestei chestiuni nu mai încape astăzi nici o îndoială. Legea școlară doară e atâta de laxă, încât și din zece părți te poate lipsi în tot momentul de apostolat. Să știe doară, că organele de control te privesc dela înălțimea Olympului, și mulți, foarte mulți, își iau aere că au căzut de-a dreptul cu norii din cer și că au în cap atâta pedagogie, de pare că e turnată acolo de-a dreptul cu tolcerul. Intre astfel de stări și cu astfel de oameni, organul de control în cincisprezece minute te poate executa după cum voiește; să fii tu de o mie de ori Pestalozzi din creștet până în tâlpi, dar el te poate clasifica de dascălul cel mai sudimentar, care n'are nici o metodă, nici un tact pedagogic, în școala căruiă nici po-mana de educație, de disciplină, ba te mai poate scoate și »instigator«, și pe lângă aceia că-ți pune traista în grumazi și bățul pribegiei în mână, te mai poate infunda frumusețel în atare pușcărie. Cine nu observe că acești puternici ai zilei, la astfel de ocaziuni pare că și-ar zice: »Am dreptul să te restignesc, și am dreptul să te slobozesc!« Și pentru ca să te execute după plac fi trebuie numai o călimară și un condeiu. Trecutul nu tocmai îndepărtat al învățătorimei noastre, confirmă întru toate lucrurile aceste. Doar' *Dimitrie Popovici, Nicolae Fîru, Vasile Teuca, Patrichie Rămneanțu, Iosif Stanca, Pariu Pop, ș. a. ș. a.* nu vor fi dascălii cei din urmă, cu toate aceste ș'au luat și ei cu vârf și îndesat partea lor de martiragiu. Ba ne-am întărit tot mai tare în credința, că acela nici nu e învățător bun, care n'a gustat într'o măsură mai mare, sau

mai mică, din bunătățile acestui sistem de inspectare. Căci să naște dela sine întrebarea: *când și între ce împrejurări nu te poate lua la foarfeci organul de control, dacă te are în guşă? și dacă te-a luat odată, dacă a intrat în horă — cum am zice, oare lăsa-se-va, ori lăsa-l-vor »domnii« pe el în vină? Doară lumea e meșteră astăzi în formarea acuzațiilor, și când ți-e lumea mai dragă te vei trezi cu astfel de incriminări, de cari nu te-ai învrednicit între alte împrejurări să fi fost un tăciunar de rând. Doară Isus Hristos a fost fiul lui Dumnezeu și totuși oamenii l'au scos »răzvrățitor« și sentința cuprinsă în cele 4 inițiale, a fost suficientă ca să fie pironit pe cruce. Eterna ordine a nedreptăților și a patimilor omenestii!*

Tipul ideal al organului de control prezentat de Agârbicean, nu s'a născut și nu să va naște îngrabă pe aceste pluiuri, și nu să poate naște din motivul, că tocmai pentru calitățile lor, ar deveni nesuferiți înaintea cercurilor conducătoare, și tocmai în procedarea lor corectă și umană, s'ar descoperi anumite »primejdii« imaginare, în urma cărora li-s'ar face să li-să clatine terenul de sub picioare.

Aceste sunt ideile principiare ce s'au cristalizat în sufletul meu în urma cetirii foiletonului dlui Agârbicean și din discutarea acestor chestiuni cu alți colegi de ai mei.

Nu voi aluneca pe panta insinuațiilor de clasă pe care a alunecat dl Agârbicean, incriminând preoțimea cu fapte analoage. Vor fi și între învățători mulți oameni uitați de sine, cari vor recurge la mijloace de *trădare*, dar cutez să afirm, că nu mai puțin vor fi de aceștia în șirul preoților la cari păcatul acesta strigător la cer să potrivește cu mult mai rău alături de fumul de tămâie. Pe astfel de imbecili nu să merită nici să-i amintim în șirul celor vii. Aceștia și așa sunt morți moralmente. Să-i ajungă soarta și blăstămul, care l-a ajuns pe »*Golia ticălosul*«.

Ar mai fi multe de zis și asupra acelei clasice sudalme administrată de dl *preot* Agârbicean prin gura bietului Pratea elevilor săi, precum și asupra acelor tipice

espresiuni: »hondo-rondo« oio-oa-oa, ozo-ozo, ozo-oio, silofild, sepotor, volohar, kik az ig, kik az ig», cari își au sorgintea într'o limbă, ce ș'a făcut intrarea triumfală în școala noastră, pe lângă toate protestările unui neam, și unde nu mai poate ajuta deocamdată nici condeiuul măestru al dlui Agărbicean!

Ilie Volbură.

Cea dintâie gramatică românească, ca un manual de școală — alui Radu Tempea 1797.

de **Traian Mager.**

Imprejurările, cari au determinat apariția celei dintâi gramatică științifice române. (Klein-Șincai, 1780).

Întoarceri pe românește, adecă traduceri, precum și scrieri originale aparuseră o mulțime, mult înainte de a-se compune gramatică românească Vlădiei, popii traducători, precum și alți cărturari, cari se 'ndeletniceau cu scrisul își cunoșteau limba din moștenire, după auz și bazați numai pe simțul de limbă și-o turnau acuz într'o formă mai înflorită în cele științe, cât și în forma mai puțin împodobită dar convingătoare a cronicelor, a letopisetelor. Toate aceste fără a avea cunoștințele gramaticale și fără a simți, vre-o lipsă în privința aceasta. Așa s'a și desvoltat lităratura română până la finea seclului al XVIII, când aici la noi în Ardeal s'a scris prima gramatică română.

Prin unirea cu Roma, școalele latine ale catolicilor se deschiseră și înainte tinerilor români, făcând aici cunoștința cu limba științifică a timpului, cu latineasca.

Studiindu-o, avură ocaziune să admire asemănarea, ce există între aceia iscusită limbă, ce poate cuprinde învățăturile înalte și între modesta lor limbă românească, vorbită în casa părintească și ascultată în sfintele servicii bisericesti. Din pleiada de admiratori se remarcă cătră finea veacului al XVIII, prin marele zel de a scrută legătura dintre aceste două limbi, învățații de primul rang ai timpului, *Klein, Șincai și Maior.*

Acești trei neobosiți tineri, scormonesc din noapte 'n zi în decurs de ani întregi bibliotecile urbei eterne, Roma; adună copiază, învață, tot ceiace le putea fi de ajutor întru ajungerea idealului de a documentă originea latină a poporului Român. Din a lor străduință a fost să răsară istoria limpede despre ori-

ginea unui neam, deși umilit în decursul vremilor vitrege, purtând însă pecetea nestrămutată a strămoșilor lor, a vechilor și glorioșilor Romani.

Înzestrați astfel cu vaste cunoștințe se întorc acasă și încep a-și desvâli pe rând ideile lor îndrăznețe, ce au surprins mult timp lumea învățată, neștiind ce să facă în fața acestor argumentații puternice și neobicinuite până aci — desfășurând înaintea lumii întregi istoria coloniștilor lui Traian.

Însă pe lângă istoria desfășurătoare de evenimente, bazate pe izvoare vechi, le mai trebuiau argumente bazate pe fapte concrete.

Limba poporului trebuia explicată!

Numai acum se văzu nevoia arzătoare a unei gramatici române.

Între împrejurările acelea trebuia explicată astfel limba română, încât aducându-se în legătură cu limba cea veche latină să i-se poată cât mai ușor observa identitatea. Limba românească trebuia adusă la originalul ei latinesc. Iată problema, care trebuia să fie rezolvită în cea dintâi gramatică românească apărută în 1780 la Viena sub titlul: „*Elementa linguæ daco-romanae sive valachicae, composita ab Samuele Klein..., locupletata et in hunc ordinem reducta a Georgio Gabriele Sinkai eiusdem ordinis A. A. L. L. Phil. et S. S. Th. D.*” — adică o gramatică compusă de Klein, îmbogățită și edată de Șincai. Examinând limba ce tratează această gramatică, vom observa, că nu e limba reală, vorbită de popor românesc, ci e o limbă ideală, plăsmuită așa cum își închipuiau ei, numai pentru a putea documenta legătura firească dintre aceste două limbi și de a o face cât mai vizibilă, mai concretă.

O mare eroare, dar între împrejurările de atunci scuzabilă, binevenită și încă de mare importanță, căci ea produce lupta pe terenul limbistic — fiind începutul regenerării limbei românești, ce se estinde în secolul viitor al XIX, luptă al cărei rezultat e limba noastră în bogăția și limpezimea ei de azi.

Pentru a prezenta o icoană, cât mai senzibilă, mai străvezie ea din capul locului înlătură greoaiele cirile și adoptă literele latine, iar pentru a face ca ideile lor să pătrundă în depărtări mari — o scriseră în limba latină.

O adevărată revoluție a stârnit lucrul acesta între cei interesați.

Creiază — mai departe — regulă, că n'avem decât să „stri-căm” cuvintele latinești, pentru a avea cuvinte corâspunzătoare în limba noastră.

Prin toate acestea se ridică în gramatică la valoarea de dogmă latinitatea limbei române.

A doua și a treia gramatică.

În Principate abia la 1787 în Râmnic și la 1788 în Viena apare gramatica lui *Ienăchită Văcărescul*, intitulată: „*Observațiile sau băgările de seamă asupra regulilor și orânduelilor gramaticii românești*“.

Putem vedea cât de puțin se interesa, de noi cei de dincolo, căci la șapte ani după apariția gramaticii lui Klein-Șincai, el nu avea cunoștință de ea. Fiind convins, că el dă pentru întâia oară regule românești, zice „Adunate și alcătuite acum întâiu de dumnealui Ienache Văcăresculu“. El era de convingerea, că limba română se trage dela cea *italienească* și crede, că dacă am fi avut dascăli, care să ne învețe gramatică, am vorbi cu loții italienește. Nomenclatura e italienească și slovenească, și scrisă românește.

La 1788, *Ioan Molnar* tipărește în Viena o gramatică, germano-română purtând titlul nemțesc: *Deutsch-Valachische Sprach-Lehre* — un manual de școală pentru Germanii cari ar voi să învețe românește, scrisă prin urmare în limba germană. Ioan Molnar aprobă și adoptă întru toate ideile lui Klein-Șincai cuprinse în „Elemente“. Note originale prin urmare, la dânsul, nu aflăm.

Aceste sunt cele trei gramatici tipărite înainte de cea alui Radu Tempea.

Gramatica lui Radu Tempea, Sibiu în 4 zile alui Decembrie 1797.

Date biografice. Anul nașterii lui Radu Tempea, nu ne-a rămas. De origine brașovean, fiu al unui preot Tempea. Din viața lui de student se știe că a fost cel dintâi Român neunit, care a învățat la gimnaziul săsesc din Brașov. În 198 Octombrie, anul 1755, ceruse un ajutor de 100 fl. dela biserica sf. Nicolae pentru a-se înscrie la facultatea teologică în Buda. Amintire nu se mai face despre el, pânăcând la 1775 ajunge al „școalelor naționalicești prin Prințipatul Ardealului Director“¹⁾ În 1806 iscălește „protopop al Brașovului“, însă ivindu-se neînțelegeri între el și curatorii bisericei, voind să pună de preot pe fiul său Duțu, fu suspendat la 1817.

El trecu apoi, în Moldova, unde a stat un an, până la 1818, când reîntorcându-se acasă își cere iertare dela parohieni și conzistor rehabilitându-se în post. Datul morții nu se știe.

Priviri generale.

Numai după tipărirea celor trei gramatici arătate până aci își scrie Radu Tempea gramatica sa.

¹⁾ Ist. șc. rom. din Brașov“. A. Bârsan.

La anul 1781, 24 Octomvrie regele Iosif II prin edictul de toleranță dă drept confesiunilor să-și ridice școale confesionale, naționale. Pentru școalele române se institui un director cu sediul în Sibiu. Cel dintâi director a fost *Eustatieviciu*, care încercase și el să lucre o gramatică românească pentru boierul din Principate, Constantin Mavrocordat. Lui Eustasieviciu i-a urmat Radu Tempea la 1785.

Având, acum, și Românii școală și în fruntea școlii un director, negreșit, că aveau trebuință de cărți de școală, natural că le trebuia și un manual de gramatică românească. Acestei necesități, răspunde gramatica lui Tempea. În calitate de director, el eră îndatorat a-se îngriji de îmbunătățirea învățământului de dezvoltarea și improșperarea acestor școale, și pentru a putea realiza, acestea scopuri — trebuiau provăzute cu manuale și încă în limba românească. Ne putem închipui între ce împrejurări se afla directorul!

Pentru a scrie un manual de gramatică, ajungea, să studieze ce să scrisese până aci pe terenul limbistic și de acolo să abstragă materia de învățământ tractându-o acomodat împrejurărilor, în care se afla școala.

Numai acum dupăce Românii aveau școală, gramatica românească era reclamată din adevăratul ei punct de vedere: de a dă norme limbei române, pentru a putea învăța a ceti și scrie corect românește.

Pe lângă studiarea celor trei gramatice tipărite dejă, mai trebuia puțin spirit de acomodare. Și Tempea a făcut întocmai.

A cunoscut pe Klein-Șincai, Molnár, ba chiar și pe Ienăchiță Văcărescul, despre cari se amintește în prefață.

Fondul, ideia generală asupra limbei, împărțirea gramaticii le-a împrumutat din gramatica lui Klein-Șincai.

În grupare, definiții s'a putut folosi și de alui Molnár, care dealtceum, era și ea un manual de școală în limba germană, întru toate urmând pe Klein-Șincai.

La nomenclatură, probabil a discutat și gramatica lui Ienăchiță Văcărescul. La aceasta aflăm termenul: „cădere“ pentru „caz“ ș. a. ceiace e și la Tempea.

Așadară lucrarea lui Radu Tempea e foarte puțin originală și însemnătatea lui între gramatici consistă în aceea, că e cel dintâi autor de gramatică în literatura didactică românească.

Impresia puternică și convingătoare ce-au exercitat o Klein-Șincai în materie de limbă captivase spiritele în așa măsură, că de o reacțiune nici vorbă nu putea fi acum.

Până târziu în veacul următor, al XIX, toți scriitorii de

gramaticii compilează și explică „Elementele“¹⁾ căutând să popularizeze ideile acestora.

Acesta e și rolul lui Radu Tempea!

Gramatica lui are, însă, și câteva note originale.

E scrisă cu litere cirile, cea dintâi în felul acesta. E aderent al „Elementelor“ pătruns de originea latină a limbii române, corectând în sens latin — nu adoptează scrierea cu litere latine care să fie mai străvezie, prin care să i-se vadă, ca printr'o apă limpede originea, — ei scrie tot cu întortochiatele cirile. Faptul că s'a folosit de literele cirile, ne documentează, că s'a știut acomoda publicului cărturar de pe vremea aceia. Luând în considerare, că lumea cărturară era singură preoțimea, care ținea totodată și rolul de învățător pe unde se deschisera școli, iar preoțimea având a face numai cu cărțile bisericesti, cari toate erau scrise cu cirile, pe acestea le cunoșteau mai bine, aceste le învățau și în școală — și prin urmare dacă autorul voia să fie înțeles și bine primit numai așa putea face.

În ceea ce privește părerile lui despre limbă, el este latinistul moderat.

Zice: „Cu greu este și va fi drept aceea a aduce limba aceasta în curetenia și originalul ei; adecă: în limba veche românească sau râmleanească; căci de ar aducio cineva în curetenie ar fi tocmai latinească și italienească...“²⁾

Până aci ideile lui Klein-Șincai. Însă el merge mai departe, nu admite exagerări, nu se împacă cu curățirea limbii așa cum o propagă „Elementele“ — el prevede marea desbinare ce s'ar întâmpla între limba vorbită de țaran, depusă în cărțile bisericesti și între limba creată de învățații gramatici. Continuă „... cel ce ar învăța românește așa limpede care nu este Român cărțile bisericesti nu le-ar putea înțelege, nici vorba obștească de acum obicinuită; Românul neînvățat încă socotesc că ar zice că-i schimonosești limba părintească“³⁾

O nouă notă originală și de foarte mare importanță! El este cel dintâi care cutează a trage la îndoială direcția latinistă exagerată. Dela el am putea calcula începutul direcțiunii contrare.

Ceeace el abia îndrăsnia să o zică, s'a validat în timpul de față. Însă 100 ani în urmă după multe efortări și trecând prin multe peripeții.

Meritul mare alui Radu Tempea e că scrie o limbă reală, vorbită de popor, — limba poporului și a cărților bisericesti o analizează el, nu limba ideală a „Elementelor“.

¹⁾ Gramatica lui Klein-Șincai.

²⁾ Prefață, foaia 5.

³⁾ Tot acolo.

Tocmai de aceea zice: „om“ nu „hom“; „mujere“ nu „muliere“; „când“ nu „quand“; „cal“ nu „cavall“ și așa mai departe.

În corpul limbii și el voiește a face o apropiere de cea latină prin suprimarea diftongilor și astfel scurtând cuvintele. „Nici să te miri iubite cetitorule, căci am schimbat sau scurtat unele cuvinte, care până acum într-alt chip sau răspuns, căci în originalul limbii noastre mai întâi așa s'au răspuns, trecându-se dela Latină; în l. d. pild.: „sore“ (latin.: „Sol.“) în loc de „soare“, omeni (latin: homines“) nu „oameni“, „duo“ (latin: „duo“) nu „doauă“ și altele¹⁾

Îl vedem dar și pe Tempea la opera de „curățire“ însă în forma, cât mai moderată. Azi după o sută de ani, ce frumos ne sună în forma aceasta — „scurtată“ — cuvintele.

Nește vedri isvorâte nu din multă învățatură, ci din bunul simț de limbă — sunt notele lui originale.

Încă o idee originală, când recomandă literizarea în loc de slovenire la învățarea cetitului. Cu această părere el intră pe terenul metodice. Zice să nu se mai răspundă numele slovelor, ci alfabetului latin: „La români s'au obicinuit pruncii răspunderea slovelor; adecă: Az, buche, vede glagol și celelalte, însă când să se obicinuiască ale răspunde la ca râmleii: mai bine și mai cu lesnire ar putea veni la slovenire; în loc de pildă: „Az“ să nu se răspundă ca la vechii nostri râmleii „aa“, „Buche“ ca „be“ „vede“ ca „ve“, „glagol“ ca „ghe“, „dobra“ ca „de“ ș. a. Dupăce le înșiră pe toate, continuă pe pagina următoare: „Cu acest chip mai lesnit al răspunderii s'au pus o pildă cum s'ar putea sloveni; adecă: Teo-To, ți-ți = toți, Pea-pa, cee-ce = pace, Escaeriscri, eso-so = scriso, ere-re = scrisoare. Bei-bi, ese-se = bise, eriri = biseri, caa-ca = biserica și altele²⁾

Așadar în loc de slovenire, literizare, și încă cetind de pe cirile. Că ce-a voit nu ne spune, a voit ca și prin aceasta să ne apropiem de „original“, ori a cugetat că e mai ușor așa. Oricum e un lucru interesant în metodică învățării cetitului la noi.

— *Nomenclatura.*

Greutatea cea mai mare a întâmpinat-o în stabilirea termenilor gramaticali. Nomenclatură românească nu încercase nimeni a construi. Șincai-Klein scriind latinește, Molnár nemțește, singurul isvor prea slab îi putea fi gramatica lui Ienăchiță Văcărescul, care întrebuințase o nomenclatură mixtă italienească, slovenească. Așadar în privința aciasta încă e în mare parte original. Nu ține cont de „Elemente“, ce decretaseră ca lege, că dacă e

¹⁾ Prefață f. 6.

²⁾ „De ortografie“ pag. 204—205.

lipsă de vre-un cuvânt, trebuie să „stricăm” numai din latinește și-l vom avea corăspunzător pe românește

El se ajută așa că le traduce pe românește, cari sunt mai ușor de tradus. Traducerile sunt de multe ori o propoziție întreagă și astfel puțin accesibile. Are însă și termeni latinești, cu deosebire numele părții. Ca traducere zice: „multoratec” = pluralis“, „singuratic” dela „singularis“.

(Va urma).

OFICIOASE.

Doauă mijloace prin cari școala poporală poate înarma omenimea cu cultura sufletească“.

Importanța școlii populare.

Trăim într'un timp în care înșămătatea școlii nu se mai poate discuta. Cum că fără școală nu ne putem ferici, nici ca om singular și nici ca popor, aceasta e înțeleasă azi și de locuitorul celui mai modest bordeiu.

Am arătat cu alte ocaziuni cum se interesează toți cu toții de activitatea școlii. Ba vedem și aceia, că atunși când un popor voește a subjugă pe altul se nizuește azi — dupăce mai nainte a încercat multe mijloace de subjugare — să-i iee școlile.

Și toate acestea ce înșamnă? Nimic alta, decât aceea, că școala în viața unui popor este un factor de mare importanță. — Am arătat cu alte ocaziuni precum zisei înșămătatea școlii în special, aceasta repetând zic o cunoaște azi toată lumea, prin urmare de astădată în special cu aceasta nu mă voi ocupa.

Scopul școlii populare.

Au fost însă diferențe în ce privește scopul urmărit de școala poporală prin activitatea sa. Au fost în trecut, sunt în prezent și poate vor fi și în viitorul apropiat. Ca se pot arăta diferența ce dominează, azi — căci aceasta ne privește mai de aproape — voi să definez scopul adevărat al școlii populare. Și acesta este:

I. A da omenimei creșterea rel. morală, prin care dobândește cultura inimei, care culminează în caracterul moral.

II. A da omenimei elemente din cunoștințele generale trebuincioasă în viață. prin ce dobândește cultura intelectuală.

Diferința ivită în ce privește scopul școlii populare.

Acum revenind la diferență, zic că e aceea, că oamenii pun mai mare pond pe cultura intelectuală pe contul culturii inimii. — Aceasta diferență însă nu e principiară, ci devenită numai din bagatelizarea scopului prim al școlii. Că pentru ce s'a făcut aceasta așa, acest fapt încă își are explicația sa, anume: Că în ce măsură își împlinește cineva chemarea în ce privește cultura intelectuală se poate vedea de orice laic, până când în ce privește cultura inimii adevărată nu se poate constata încă în cei șasă ani de școală și de aici bagatelizarea ei, căci bagseama oameni fiind și noi ne-am mulțumit a face ceva bun și plăcut ochilor, precum face azi mai toată lumea. Să nu uităm însă nici aceea, că asupra culturii sufletești a elevilor are cea mai mare influință familia și societatea, cari pot direge, dar pot și nimici aceea ce noi am făcut.

Lozinca adevăratului învățător.

Învățătorul adevărat zice însă: Scopul școlii populare este formarea de om. Fără se ție măcar cât de puțin cont, de aceea că ce va deveni elevul în viață. — Școala poporală are se face din elevii săi oameni cu caracter moral; sau în genere zis, are să-i înarmeze cu cultura inimii, care apoi va fi baza fericirii lor, oricărei carieri pământești se vor dedica la timpul său. — În folosul acestei culturi să exploatăm toate studiile școlii populare. — Cultura intelectuală însă, acum ca nici odată se țină necondiționat pas cu cultura sufletească ajutându-se reciproc. — Atunci își va împlini școala poporală cu cursul său de șasă ani, cu demnitate sublima-i misiune; iar dascălul poporului atunci va fi adevăratul apostol vrednic de numele mântuitorului Cristos. — Cuget că asupra celor zisă până aci ori cine mi-ar da drept, dar totodată parcă văd cum zice fiecare în sine: E ușor a spune fraze, dar e greu de urmat; spune-ne cum vom putea ajunge acest rezultat. Și tot dreptul îl aveți cari astfel vă întrebați. Și eu așa așa zice când mi-ar spune cineva așa ceva. La aceste întrebări, puse tacendo, voi încerca se răspund după modestele mele puteri.

Educațiunea în decursul celor șasă ani de școală.

Mijlocul prim:

Ereditutea ca cheie educațiunii.

Să zice că educațiunea e artă. Și cu tot dreptul. Pentru că educatorul trebuie se fie în unul și același timp copil adevărat și om matur, pedagog iscusit. Iar aceasta se poate numai prin mare

măestrie artistică, pe carea numai prin muncă îndelungată și scrutare adâncă și-o poate cineva însuși. — Se vedem cu ce avem noi de lucru în școala poporală! În primul rând avem a ne ocupa cu suflete, căci pe acestea trebuie să le ridicăm și cultivăm conform misiunii lor. — Sufletele însă sunt nevăzute și de-a dreptul ne sunt necunoscute, ceiace putem cunoaște despre ele o putem din manifestațiunile lui observate la noi. — Acestea însă sunt insuficiente ca în decursul câtorva ani se putem cunoaște întru toate însușirile sale, sufletul. — Iar altă cale prin care — pelângă aceste observări — și mai bine se putem pătrunde în tainele sufletului, până acum naintea noastră a fost necunoscută — cel puțin n'am cunoscut. — În școală avem deci de lucru cu un material închis într'o ladă, dela care însă noi nu cunoaștem cheia, prin care am putea ajunge la el ca să-l studiem. — Pentruca acest material să-l putem studia și apoi cultiva, conform misiunii lui și datorinței noastre, mi-am dat truda a afla cheia lădiței în care se află el închis.

Este sufletul omului nou născut tabula rassa ori ba?

A zis cineva mai de de mult, că sufletul e tabula rassa, pe care la timpul său esperința își însamnă datele sale. Și a primit aceasta sentință lumea pedagogică în decurs de câțiva socoli. Azi un alt civeva zice, că nu e adevărat, ei numai noi îl vedem tabula rassa, pentru că nu știm ceti aceia ce au scris pe el antecesorii nostri. — Omul nou născut zice dânsul mai departe, aduce cu sine erorile și virtuțile antecesorialor săi, atârnă numai de'a împrejurări, că cari, și în ce măsură se desvoaltă. — Nizuința unui lată, continuă dânsul, cu care toată viața sa a muncit pentru conzervarea și desvoltarea puterilor sale fizice și psihice, nu cade cu el în mormânt, în următori sigur reînvie, ei încă vor contribui la desvoltarea și cultivarea omenimei. De aici rezultă conzervarea și dezvoltarea omenimei prin ereditare; apoi invers: Părinții pot risipi nu numai bunurile materiale, ci și cele spirituale ale urmașilor lor. Din viața necumpătată a părinților pot să devină — și nici nu arare ori devin — copiii cu oare-și cari defecte corporale ori spirituale. De unde rezultă degenerarea omenimei prin ereditare. — Aceste două păreri asupra sufletului sunt alor doi oameni de știință. — Punând aceste păreri față în față dintr'odată parcă nu știe omul cui se creadă. Din parte-mi dovezile acestui din urmă le văd a fi mai tari și prin urmare consimt cu el în aceia că sufletul omului nou născut nu e tabula rassa. — Și pentrucă aceasta se poate scoate în relief voiu să aduc și eu alte dovezi — parte, din nainte de acești doi oameni și parte după aceștia. — Așa, dacă vom privi asupra trecutului vom afla în

istoria biblică a testamentului vechi într'un loc zicând: „Voi pedepsi păcatele părinților n prunci până la al 3—4 grad. — Așa, s'a zis încă înainte de ce acești doi bărbați s'ar fi și născut. Ei! și acum cum stăm cu tabula rassa? E logic a presupune, că sufletul pruncilor din al 3—4 grad e tabula rassa, când asupra lor s'a pus deja sentința înainte de zămislirea lor? Oare păcatele părinților lor nu s'au scris pe ele ca la timpul său să fie pedepsite? Iar dacă s'au scris păcatele și respective însușirile rele, oare virtuțile respective însușirile cele bune ale antecesorilor nu se scriu pe sufletele următorilor? Ba da, la tot cazul se vor scrie fiindcă suflete stau sub îngrijirea creatorului lor unde nu este strămbătate. Poporul român încă întărește aceasta lege naturală prin proverbele următoare:

Aștia nu sare departe de lemn.

Ce ese din pisică, șoareci prinde.

În direcțiunea aceasta am putea continua firul istoriei și mai departe și la alte popoare tot cu acest rezultat, de unde putem vedea că esperința secolilor au adus credința în ereditate de credință a popoarelor; iar aceasta credință, astăzi o întărește și știința. Eată ce zice Dr. N. Leon profesor universitar la Iași: Toate corpurile însuflețite sunt produsul mijlociu a doi factori: ereditatea și adopțiunea. O parte din conștiința noastră o datorim părinților, cari ne-au transmis-o prin ereditare, iar o parte — câștigată în timpul vieții, sub înriurirea mediului în care am trăit — o datorim adopțiunei. Grație eredității, tipurile clasice se conzervă îndelung; grație ei se poate vorbi de timpul german, englez sau roman. Grație ei evreul din Iași este acelaș cu evreul de pe monumentele Aziriene. — Pe baza acestor premergătoare cred a-mi fi succes a scoate în relief, că sufletul nu e tabula rassa, ci că pe el deja dela început se află scris unele ori altele însușiri ale antecesorilor, necondiționat, mai rămânând loc ca și esperința să-și însamne pe el datele sale Iar pe baza însușirii sufletului de a nu fi tabula rassa, zice, că ereditatea este cheia educațiunei pe baza și cu ajutorul căreia educatorul poate penetra și cunoaște mai bine însușirile sufletești ale elevilor săi, prin ce școala poporală cu cursul său de șasă ani va putea lucra cu mai mare înleznire pentru ajungerea scopului său cardinal (cultura sufletească). Ereditarea pe cum am văzut a fost și este recunoscută de popoară, e recunoscută de știință, deci o putem lua și noi de bază și respective de cheie a educațiunei în decursul celor șasă ani de școală — La tot cazul însă putem fi așteptați la cazuri analoage cazului următor, întâmplat unui coleg de al nostru. Anume: Când ni-s'a fost dat din partea Ven. Conzistor se facem statistica consumătorilor de alcool și a abstenenței elevilor dela școalele noastre, atunci colegul se adresează

la rândul său cătră un elev de cl. I. fiul celui mai bețiv om din comună, cu întrebarea că bea beuturi spirituoase, la ce elevul răspunde că nu bea de loc, e abstinent. La întrebarea că pentru ce — părându-i-se bagseama curios cazul — elevul răspunde de tot rezolut: „Nu voesc să fiu un blăstămat ca tata“. Prin aceasta voesc să arat numai că abatere dela regula generală a ereditării este, căci știut că nu există regulă fără excepțiune. — Pentru noi însă ca de comun în orice afacere, cinozura e regula generală, pe baza căreia vom lucra. Tratănd excepțiunile la timpul său după merit, pe cum vom vedea mai jos.

Educațiunea pe baza ereditării, ca cheie a ei.

Folosindu-ne deci de ereditatea ca bază, respective ca cheie a educațiunei, vom penetra și studia mai bine sufletele, căci nu ne vom mărgini numai la manifestațiunile sufletului elevului observate de noi la cari ca să putem ajunge cât de cât ne trebuie timp îndelungat. Știm bine că chiar graiul adevărat al elevilor începători abia la câteva zile, ba chiar săptămâni, îl putem cunoaște. Cu atât mai greu și în mai mult timp îl putem cunoaște sufletul, dacă ne vom mărgini exclusiv numai la manifestațiunile lui, cari totdeauna ne pot înșala, până când folosindu-ne de ereditate ca cheie a educațiunei, cunoscând bine părinții elevului începător, — deși la început nu tocmai preciz, căci cum am zis sunt excepțiuni — dar apropo cum știu ce însușiri poate avea, cum cum să traciăm cu el. Mai târziu când elevul începe se învie, cum am zice, respective observăm unele altele manifestațiuni spirituale de ale sale, le reflectăm asupra însușirilor sufletești ale părinților, pe cari deja le cunoaștem, și deși însușirile elevilor se arată încă în etatea școlară într'o formă simplă, cum am zice în miniatura, totuși asămănându-le cu ale părinților — respective ale altor antecesori, pe cari cum zisăi le cunoaștem deja, putem deduce că până unde pot ajunge. Și conform rezultatelor astfel câștigate ne vom desvoltă activitate noastră. Insușirile bune erizite le vom îngriji și desvolta; iar pe cele rele le vom comprima, în modul următor:

(Va urmă).

Cronica.

Regulament privitor la ținerea examenului de desemnuri, cu alesuri de motive vechi românești. „Monitorul oficial“ în nr. 131 a publicat un regulament pentru un examen de desemnuri cu motive naționale, pentru adunarea materialului din care

se va alcătui un album, care va forma proprietatea Ministerului de Industrie și Comerț. Acest Ministeriu de aci înainte va acorda ajutoare numai acelor școale profesionale, cari vor lua de bază în lucrările lor albumul din chestiune.

Condițiunile concursului sunt: Desemnurile prezentate la concurs vor fi făcute în colorii cu apă pe foi de hârtie de desen, sau cu cea cu pătrățele milimetrice.

Pe fiecare foaie se arată:

a) Numărul de ordine după care este trecut în petițiune;

b) Mărimea originalului, și pe cât va fi cu putință, numele motivelor din desen.

c) Localitatea unde se află originalul după care e copiat.

d) Al cui este originalul și ce adresă are.

Nu vor fi admise la concurs desemnuri cu chipuri de obiecte, animale, flori, arbori, ori buchete de flori. Vor fi admise încă desemnuri cu așa zise chipuri de plante stilizate, după cum să gădesc în modele vechi.

Pentru țânerea concursului se va alege o comisiune de către Ministeriu, care va propune șore premiere lucrările admise cu 5, 10, 15, 20, 25, 30, 40 și 50 lei de foaie, ori desen în parte.

Pentru 12 desemnuri sau foi cu grupe de desemnuri, alese din colecția aceleiași persoane și plătite cu 5 l. bucată, Ministerul va putea da un premiu de 100 cor; pentru cele cu 10 l. un premiu de 200 l; pentru cele cu 20 l. un premiu de 300 l; pentru cele cu 30 l. un premiu de 400; iar pentru cele cu 40 ori 50 l. un premiu de 500 l.

Concursul se va ținea în localul Ministerului și va începe la 1 mai a fiecărui an.

Desemnurile trimise vor fi însoțite de o cerere, în care petiționarul va arăta numărul desemnurilor ce prezintă la concurs, precum și numele și adresa sa.

Rezultatul examinării aprobat de Ministeriu, se va face cunoscut numai prin publicarea în *Monitorul oficial* și *Foia Informațiilor Comerciale*.

Lucrări să admit din toate țările locuite de Români.

INFORMAȚIUNI.

Congresul învățătorilor români de ambele confesiuni. Redacțiunea Revistei învățătorilor din Cluj a convocat un congres al tuturor învățătorilor români aplicați la școalele confesionale române de ambele confesiuni din patrie. Congresul, la care s'a reprezentat aproape toți învățătorii și toate reuniunile învățătoarești

prin vre-o 30 delegați și alți mulți particulari, s'a și ținut Sămbătă în 15 febr. a. c. și după cum cetim din rapoartele publicate prin foi, a deslegat foarte demn chestiunea proiectului de lege privitor la regularea salarelor învățătoarești. Suntem tari în credința că Excelențele lor Domnii mitropoliți, Ilustr. Lor Domnii Episcopi și D-nii deputați vor da ascultare delegației exmise și vor face tot posibilul pentru deslegarea norocoasă a doleanțelor dascălilor români demni de o soartă mai umană.

Provocarea restanțierilor. Pentru încunjurarea a orice fel de neplăceri, înainte de a păși la ultimul remediu, la înprocesuare, prezidiul reuniunii a provocat încă odată în scris pe toți restanțierii. Rugările și informațiunile intrate la prezidiu, în urmarea acestei provocări, vor fi supuse apretierii comitetului. Toți ceilalți, cari n'au solvit taxele restante până la 1 Martie st. n. a. c. și n'au răspuns prezidiului în merit, vor fi predați fiscoșului pentru începerea procedurii judecătorești.

Solvirea taxelor. *Taxa de membru:* Constantin Floruț, Văd. Valeria Mara și Ioan Iancin câte 2 Cor; *Abonament:* Constantin Floruț, Văd. Valeria Mara și Ioan Ianciu câte 5 Cor.

Rectificare. În numărul nostru trecut încă s'au strecurat mai multe greșeli de tipar, dintre cari rectificăm următoarele:

La pag. 17 după cuvântul „deșartă” urmează punct, iar zicerea ce urmează e a se întregi astfel: „Partea literară totdeauna bine îngrijită” etc. cuvântul „ba” fiind de prisos, se lasă afară.

La pag. 18 unde se vorbește despre „Revista de studii sociale” cuvintele „intim în” sunt a se înlocui cu „intr'un” iar mai în jos cu 3 rânduri cuvântul „ploiată” este a se înlocui cu cuv. „plăcută”.

Bibliografie.

A apărut:

Dr. O. Ghibu: „Anuar Pedagogic” 1913. În zilele de apatie a literaturii noastre didactice, apariția unei cărți de o valoare reală trebuie semnalată ca un adevărat eveniment literar.

Pentru cei ce suntem dedați zilnic ca să auzim frazele stereotipe de la conferințele inv., împestrițate cu niște disertații, din cari adevărul ese mai totdeauna ciuntit, adeseori cu o limbă imposibilă de erori gramaticale, — cetirea unei cărți bune îți procură adevărată plăcere sufletească.

Probabil că la aceste mizerii s'a gândit și dl Ghibu când s'a hotărât ca să ne dea aceasta importantă publicație, pe care are de gând s'o editeze și în viitor.

Cartea dlui Ghibu din anul acesta (I.) cuprinde 6 mari capitole, unul mai interesant decât altul.

C. I. cuprinde „*Studii pedagogice*“ unde celebrul pedagog Dr. W. Rein, cu cunoscuta-i perspicacitate și îndrăsneală zbi-chiește așa numita *Pedagogie de stat*, care și la noi, mai mult ca ori și undă, a prins rădăcini puternice.

Despre Pedagogia oficială de stat Dr. W. Rein să exprimă astfel :

„Un raport cu totul fals se produce când Pedagogia e pusă în serviciul Poliției, când adevăratul bărbatul de stat vrea să-l întrebuințeze pe educator spre scopuri cari zac în afară de sfera educațiunii și aceasta numai cu scopul de a-și întări puterea și de-a și-o susține. În acest caz Pedagogia e degradată la rolul de slujnică a unei anumite politici, de care atârnă și cu care deodată să schimbă. Aceasta e o robie a Pedagogiei și o astfel de Pedagogie e nevrednică de a fi numită știință. Când Pedagogia e în acest chip ferecată din partea Politicii chestiunea educației stă foarte trist. Aici nu să mai întreabă mai întâi că : e pedagogia pe baze sigure și că educatorul e bun pedagog sau nu ? ci pedagogia e prețuită după utilitatea ei politică, iar educatorul după principiile și sentimentele sale politice. Dacă acestea sunt corespunzătoare dorinței puternicilor zilei, — capacitatea lui pedagogică poate fi cum o vrea ! Dar aceasta nu poate să ducă decât la scăderea totală a educației“.

Spațiul îngust nu ne iartă, ca în cadrul unei dări de seamă să facem alte reproduceri, sub diferite raporturi, din ceiațați bărbați și pedagogii celebri, cari defilează pe dinaintea noastră și a căror idei ni-să imbie ca tot atâtea mărghăritare în cartea dlui Ghibu.

C. II. cuprinde „*Oameni și idei*“ ; III „*Chestiuni și probleme*“ ; IV „*Circulări și instrucții*“ ; V „*Școala românească în 1912*“ ; VI „*Cărțile de literatură pedagogică apărute în 1912*“.

Cartea din chestiune e pătrunsă dela început până la sfârșit, ca de un fir roșu, de tendința de a arăta ravagiile Pedagogiei oficiale, săvârșite în detrimentul culturii noastre, precum și remediile de a o scăpa din ghiarile acestui monstru cu 7 capete.

Chestiunile ratate, fiind de cea mai mare importanță și necesitate pentru fiecare educator, cartea se recomandă de sine.

În raport cu chestiunile tratate și cu numărul paginilor (232), prețul de 2.50 fil. e nu să poate mai redus.

Să capătă la toate librăriile.

„*Cântece de stea*“ din „Biblioteca pentru toți“ culese de cunoscutul folclorist din România dl Tudor Pamfile. Număr dublu Costă 60 bani.

„*Din moravurile și pornirile insectelor*“ Nr. 1 din „Biblioteca Cosinzeana“ de marele naturalist I. H. Fabre din Franția, în traducere de dl Marin Demetrescu profesor, Craiova. Este una

dintre cele mai importante publicațiuni științifice la noi la Români. Cuprinde 60 pag. format mare, litere mici, hârtie aleasă, și să vinde numai cu 35 bani exemplarul.

„*Filosofia creștinismului*“ Nr. 108 din „Biblioteca Lumen“ de *Im Kant* în traducere de *A. Sulcină*.

„*Eclipsele sau întunecimile de soare și de lună*“ Nr. 110 din „Biblioteca Lumen“ de *Victor Anestin*.

„*Despre originea inegalității dintre oameni*“ Nr. 111 din „Biblioteca Lumen“ de *I. I. Rousseau*, în românește de *A. Luca*. Prețul fiecărui nr. 15 bani.

Poșta redacției.

Dlui *D. G. F.* Cererile de natura aceasta au fost și sunt atât de des repetate, frazele atât de uzitate și șters, încât să le mai repetăm ar deveni un lucru mai mult decât vidical și banal.

Articolul, alături de unele adevăruri, cuprinde și o mulțime de *ins nuațiuni*, prin cari noi am dovedi în modul cel mai eclatant, că suntem *nerecunoscători* față de aceea, cari orice s'ar zice, dar în momente de grea cumpănă au cea mai mare *bunavoință* față de noi, înțelegem față de cei buni. Să știe însă, că aceasta bunavoință să izbește de o mulțime de pedeci, pe care nici o putere lumiască nu-i în stare să le deie înături. Țânând cont de aceste împrejurări și totuși să formulezi noauă *insinuațiuni*, ar fi cea mai mare *imprudență*, ar fi păcat chiar, — ear noi nu voim să luăm un astfel de păcat pe sufletul nostru.

Sumarul:

Redacția: „Educația națională“; *Ilie Volbură*: „Scrisoare“; *Traian Mager*: „Cea dintâie gramatică românească, cam anual de școală — alui Radu Tempea 1797“. *Oficioase*: *Teodor Maris*: „Două mijloace prin cari școală poporală poate înarma omenimea cu cultură sufletească“; *Reviste*: „Școala viitorului“; *Cronica*: „Regulament privitor la ținerea examenului de desemnuri, cu alesuri de motive vechi românești“. *Informațiuni. Bibliografie. Poșta Redacției*.